

de to store færøske banker kan gå konkurs.

Der ydes et statslån på 1 mia. kr., hvoraf 500-600 mill. kr. forudsættes at være i beredskab til bankerne.

Strukturpolitikken er nu helt central. Der tales ikke mere om IMF-økonomerne, men om en stabilitetsorienteret finanspolitik.

Havde aftalen set sådan ud oktober 92, havde situationen på Færøerne været meget anderledes i dag (min påstand), men aftalen kom for sent.

Bankernes halvårsregnskab viste som ventet et nyt stort hensættelsesbehov på 1 mia. Det betød, at stort set hele beløbet på 560 mill. kr. af lånet på 1 mia. i maj-aftalen tilførtes bankerne. De 2 bankers bestyrelser foreslog en fusion af bankerne, og regeringen godkendte dette i august 1993.

Efteråret 1993

Forhandlingen med Landsstyret fandt planmæssigt sted i september 93, og en ny aftale blev indgået 12. oktober 1993 mellem den danske regering og Færøernes Landsstyre.

I punkt 2 blev Landsstyret pålagt en budgetforbedring på 250 mill. kr., der både skulle omfatte indtægts- og udgiftssiden. Et krav, der har været med til at forværre situationen, så situationen i foråret 94 igen er meget alvorlig.

Ved Finanstilsynets inspektion i september konstateredes et yderligere kapitaltilførselsbehov på 1,3 mia. kr.

I protokollet af 12. oktober 93 konstateres en række punkter, der har karakter af opfølgning/status vedr. tidligere beslutninger. Der siges ja til fremsættelse af lovforslag om omsættelige kvoter i fiskeriet 1. januar 94, og balancen mellem udgifter og indtægter i arbejdsløshedsforsikringsordningen genbekræftes. Kommunernes situation nævnes for første gang. Råstofudvinding som mulig kilde til genbetaling af danske statslån nævnes direkte. Der er ingen adskillelse mellem lender af last resort problematikken og statslån i al almindelighed. I punkt 7 nævnes nedsettelse af et færøsk-dansk udvalg til belysning af kapitalmarkeds- og likvidationsforhold på Færøerne. Sidstnævnte burde være sket meget tidligt i kriseforløbet, og analyseperioden burde være tiden fra 1982, hvor den nominelle rente halveredes i Danmark.

Den 30. november 1993 erklærede Fossbanken konkurs. Fossbanken havde i juni 93 en balance på 363 mill. kr.!

Det er på dette tidspunkt en håbløs disposition: på Færøerne. Der var på Færøerne kommet et begyndende tillid til, at bankerne ikke gik konkurs, og få havde hæftet sig ved, at garantien alene gjaldt Sjóvinnubanken og Føroya Banken. Herved svandt tilliden til banksystemet, som i forvejen var lille, yderligere, uden at noget særligt positivt blev opnået. Opsparing ud over indskydergarantien gik tabt, og bitterheden og afmagten forøgedes.

Foråret 1994

Status er for nærværende, at der via Finansieringsfonden af 1992 er tilført bank-systemet 475 mill. kr., okt. 92, 350 mill. kr. i februar 93, 560 mill. kr. i juni 93 og 1,3 mia. kr. i oktober 93, dvs. *lender of last resort* for 2,7 mia. kr. Hertil kommer 332 mill. kr. fra Den Danske Banks aktieemission og tilførsel af ansvarlig kapital, dvs. godt 3 mia. kr. i alt.

I juni 1993 var Sjóvinnubankens balance 3,2 mia. kr. og Føroya Bankens balance 4,3 mia. kr. En sammenholdelse af disse tal med kapitaltilførslen viser det håbløse i situationen. *Man kan ikke give krisehjælp til realøkonomiske problemer via lender of last resort funktionen uden at forøge omkostningerne, dvs. gøre effektiviteten i støtten lavere end ved direkte støtte.*

Fiskekvoter og fjernelse af mindstelønninger i fiskeriet er gennemført efter krav fra den danske regering uden opbakning i det færøske samfund. Problemerne er langt fra løst. Tværtimod. Ny forhandling forestår i august.

8. Fra krise til opløsning. Færøerne er i dag et samfund præget af en udvikling fra krise til opløsning. En sådan udvikling indebærer afvandring, og at strukturer opløses uden at de erstattes med andre effektivitets-skabende, politiske og økonomiske strukturer samt politiske opløsnings-tendenser.

Nettofraflytningen fra 1989 til 1994 har været på 10 pct. af befolkningen, og fraflytningstakten er accelereret. Det er overvejende yngre personer, der flytter. Folketalsfremskrivninger foretages af Rolf Guttesen, Eyðvín á Rógvi og Martin Gaard viser et kommende folketal fra 45000 til 36000 under forskellige antagelser. Olii Breckmann sammenligner med folketal på Shetlandsøerne og forventer en halvering af befolkningen på Færøerne.

Udviklingen indebærer en samfundsudvikling fra et erhvervssamfund til et sub-

Verða tað hesi bæði, sum fara at samráðast við danir í august?

...ella verða tað hesi bæði? ...ella kanska onkur heilt annar?

sidiesamfund.

Den måde kapitaltilførslen er sket på medfører, at tab ikke endeligt afskrives og individuelle gældsordninger. Herved tilpasses priserne på kapital ikke, som påpeget både af revisorerne Weihe og Rasmussen og af mig. Den manglende endelige afskrivning af kapitaltab bevirker, at gælden i fast ejendom består. Det ødelægger arbejdsmarkedet, ejendomsmarkedet og produktionsmulighederne. Fabrikkerne er lukket, og der står der kapitalapparat u-benyttet hen, mens de mest driftige færinger forsøger at mildne krisen med håndskåren fisk.

Den af den danske regerings bestemte ændring af fiskeristrukturen har ikke på kort sigt haft nogen gavnlig indflydelse på den færøske økonomi.

Der er politisk krise, og halvdelen af de stemme-

berettigede ved ikke om de vil deltage i næste valg og stemme på et af de politiske partier.

Afmagten i det færøske samfund er overvældende.

To unge færinger Hogni Høydal og Ronnie Thomasen konkluderer i deres kronik i Politiken: »Med denne politik (1992 og frem) er 80'ernes færøske farce blevet forvandlet til en ren dansk/færøsk tragedie. Man har fralagt sig de politiske ansvar og forhindret det nødvendige op-gør med det sammensurium af økonomiske og politiske interesser, der har skabt det færøske sammenbrud. Dermed har man også skabt grobund for en stigende vrede mod Danmark og danske politikere, der afleder opmærksomheden fra de virkelige problemer på Færøerne.

For vores generation, der er vokset op i 70'erne

og 80'erne eksisterer der ikke mange muligheder. De fleste af os må enten indstille os på at leve resten af vores liv i eksil, eller vende tilbage til Færøerne for at ofre vores liv på at tilbagebetale regningen for et kortvarigt eventyr. – Et eventyr som kun fik en lykkelig udgang for en gruppe færøske spekulanter, samt nogle ekspansionshungrende danske banker og krediforeninger.

Det rådgivende udvalg for Færøerne giver en sammenfattende vurdering af den færøske økonomi på s. 13 marts 1994:

»Der er imidlertid gennem det seneste år taget en række skridt, der kan forbedre grundlaget for en positiv udvikling i den færøske økonomi på mellem-langt sigt. Af særlig betydning er her rekonstruktionen i fiskeforarbejdningssektoren samt den net-

op gennemførte beslutning om at sikre en genopbygning af fiskebestandene.

Skal det færøske samfund få udbytte af disse reformer, er det vigtigt, at reformerne følges op af en forbedret konkurrenceevne og øget effektivitet i fiskeindustrien samt, at der skabes den nødvendige ro om erhvervspolitikken og den økonomiske politik, indtil resultaterne indfinder sig.

Er det virkelig samme samfund de unge færinger og det rådgivende udvalg taler om?

VALUTAKURSIR

		07.06.94	Ultimo sidsta mán.
USA	Dollari	654,10	643,50
Bretland	Pund	984,42	971,88
Týskland	Markur	391,35	392,14
Svøríki	Króna	82,47	82,71
Noreg	Króna	90,37	90,40
Frakland	Frankur	114,74	114,65
Belgia	Frankur	19,015	19,043
Sveits	Frankur	461,77	460,14
Holland	Gyllin	349,04	349,67
Italia	Liri	0,4042	0,4044
Finnland	Markur	118,21	118,46
Ísland	Króna	9,15	9,10
Eysturriki	Skillingur	55,621	55,753
Spania	Pesetas	4,772	4,755
Portugal	Escudos	3,773	3,770
Kanada	Dollari	477,97	464,29
Japan	Yen	6,2200	6,1579
Írland	Pund	962,38	955,15
Grikkaland	Drakmur	2,625	2,659
	XEU	755,49	754,50

Kelda: Føroya Sparikassi